

[19. 1.]

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan
de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernaevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot verhooging der begrooting van uitgaven wegens den arbeid der gevangenen voor 1882.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden, waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 8sten September 1882.

WILLEM.

[19. 2.]

ONTWERP VAN WET.

WIL WILLEM III, ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken eener verhooging van de begrooting der uitgaven wegens den arbeid der gevangenen voor 1882, vastgesteld bij de wet van 30 December 1881 (*Staatsblad* n°. 248);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Artikel 5 van het 1ste artikel der wet van den 30sten December 1881 (*Staatsblad* n°. 248), Grondstoffen, bereidingsmiddelen, fabricatie- en confectiekosten, werktuigen, gereedschappen, benodigdheden voor tuin- en landbouw. vracht-, telegram-, bureau- en advertentiekosten, mitsgaders druk- en bindwerk, wordt verhoogd met zes en dertig duizend twee honderd gulden (f 36 200) en mitsdien gebragt op twee honderd duizend gulden (f 200 000).

Artikel 2.

Ten gevolge van artikel 1 dezer wet wordt het totaal van de begrooting der uitgaven wegens den arbeid der gevangenen voor 1882 nader vastgesteld op twee honderd een en zeventig duizend negen honderd en twintig gulden (f 271 920).

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministeriele departementen, autoriteiten, collegien en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Justitie,

[19. 3.]

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Bij de behandeling van het wetsontwerp tot vaststelling van de begrooting der uitgaven wegens den arbeid der gevangenen voor 1882 werd in het Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal de wensch geuit omtrent den arbeid der gevangenen eenige meerdere mededeelingen te ontvangen.

Ter voldoening aan dien wensch volge hier een beknopt overzicht van de wijze waarop de arbeid in de gevangenen is geregeld, hetwelk tevens tot toelichting van de aangevraagde verhooging diene.

Het ligt voor de hand dat bij eene regeling van den arbeid in gevangenen steeds op den voorgrond gesteld wordt dat in de allereerste plaats de arbeid moet strekken tot voorziening in eigen behoefte en in het algemeen tot het fabriceren van voorwerpen voor 's Rijks dienst.

Art. 32 van het thans nog geldende Koninklijk besluit van 4 November 1821 schrijft dit voor op de navolgende wijze:

» De werkplaatsen in de gevangenen zullen in het bijzonder zijn bestemd tot het fabriceren der stoffen en andere voorwerpen, voor het gebruik der gevangenen benodigd. De arbeid der gevangenen zal zich over andere voorwerpen van 's Rijks dienst, en over het algemeen zooveel mogelijk, over verschillende voorwerpen uitstrekken, waarbij, alsmede bij het in omloop brengen der in de gevangenen gefabriceerde waren, ook bijzonder moet gelet worden dat aan de nijverheid van particulieren binnen het Rijk geen billijke grond tot klagen wordt gegeven.»

Ongetwijfeld is deze uitspraak ook nog voor den tegenwoordigen tijd volkomen van toepassing en zal ook thans concurrentie met de particuliere nijverheid zooveel mogelijk moeten worden vermeden. Wel worden de bezwaren dier concurrentie vaak zeer overdreven en heeft men rekening te houden zoowel met de moeilijkheden voor de Regering verbonden aan een voordeelige inkoop van grondstoffen en aan een geregelden afzet, als met den onwil en de onkunde eener gevangenisbevolking, waardoor kostbaar onderrigt en toezigt wordt gevorderd.

Intusschen geheel ongegrond acht de ondergeteekende ze toch niet, zoodat het volkomen zijne instemming wegdraagt dat aan Rijksarbeid steeds de voorkeur worde geschonken.

In de groote strafgevangenen worden dan ook de gevangenen bijna uitsluitend met Rijksarbeid bezig gehouden. In de andere gestichten (maar aldaar is de omvang van den arbeid betrekkelijk gering) treedt de particuliere arbeid meer op den voorgrond, — wat noodzakelijk is omdat met het oog op de kleine straffen en de vlottende bevolking aldaar slechts de allergemakkelijkste arbeid kan worden verrigt, — en daarin niet voldoende kan worden voorzien ten behoeve van het Rijk. Voor zooverre het den aanmaak van voor den handel bestemde voorwerpen betreft, — zoo geschiedt dit of direct voor particuliere rekening of — zoo als in de cellulaire gevangenis te Utrecht met de speelgoedmakerij en de biezen-mattenmakerij het geval is, — voor 's Rijks rekening met een' vooraf bij contract verzekerden afzet.

De regeling van den arbeid in deze laatstgenoemde gestichten blijft in 't algemeen aan de gevangenisbesturen overgelaten; naar omstandigheden, het jaargetijde etc. is die aan veel afwisseling onderhevig. Binnen de grenzen van een vooraf beraamd nauwkeurig plan zou deze niet kunnen worden besloten.